

כפות רגלי הכהנים מלמעלה ומלמטה יהושע ד-ה

1 שמות רבה (וילנא) פרשה לו ד"ה ד ואתה תצוה (מקור 7 בדף המקורות הקודם)

2 ריקאנטי שמות פרק לב פסוק יט (מקור 9)

3 ילקוט שמעוני יהושע רמז טו

ויעמדו המים היורדים מלמעלה כמו נד אחד הרחק מאדם העיר אשר מצד צרתן, **אתה מוצא כל נסים שנעשו לישראל בזכותו של אברהם היו יציאת מצרים בזכותו שנאמר כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו ויוציא עמו בששון, קריעת ים סוף בזכותו שנאמר לגזור ים סוף לגזרים, וכתוב אשר עבר בין הגזרים האלה, קריעת ירדן בזכותו שנאמר מאדם העיר אשר מצד צרתן שמעת מימך עיר נקראת אדם אלא על אברהם נאמר האדם הגדול בענקים, מתן תורה בזכותו שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, רבי יהודה ברבי סימון בשם רבי יוחנן אומר מצינו בתורה בנביאים ובכתובים **שלא עברו ישראל את הירדן אלא בזכותו של יעקב**, בתורה כי במקלי עברתי את הירדן הזה, בנביאים ביבשה עבר ישראל את הירדן ישראל סבא, בכתובים מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור וגו' מלפני אלהי יעקב**

4 בראשית פרק כח

(י) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֶרְנָה:

(יא) וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמַשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֹׂם מְרֹאשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:...

(כב) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצְבָּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֲשֹׂרְנוּ לָךְ:

5 בראשית רבה (וילנא) פרשה סח ד"ה יא ויקח מאבני

ויקח מאבני המקום, ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן, ר' יהודה אמר שנים עשרה אבנים נטל כך גזר הקב"ה שהוא מעמיד שנים עשר שבטים, אמר אברהם לא העמידן, יצחק לא העמידן, אני אם מתאחות הן שנים עשר אבנים זו לזו יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים כיון שנתאחו י"ב אבנים זו לזו ידע שהוא מעמיד י"ב שבטים, רבי נחמיה אמר נטל ג' אבנים אמר, אברהם יחד הקב"ה שמו עליו, יצחק יחד הקב"ה שמו עליו ואני אם מתאחות הן ג' אבנים זו לזו יודע אני שהקב"ה מיחד שמו עליו, וכיון שנתאחו ידע שהקב"ה מיחד שמו עליו, רבנן אמרי מיעוט אבנים שנים, אברהם יצא ממנו פסולת ישמעאל וכל בני קטורה, ויצחק יצא עשו וכל אלופיו ואני אם מתאחות ב' אבנים זו לזו יודע אני שאינו יוצא הימני פסולת

6 במדבר פרק כג

(ז) וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן אֲרָם יִנְחֵנִי בְּלֶקַח מְלֶכֶת מִזְרַיִם מִהַרְרֵי קְדִים לְכֹה אֶרְה לִי יַעֲקֹב וּלְכֹה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:

(ח) מָה אָקֵב לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֲזַעַם לֹא זַעַם יִקְנֹק:

(ט) כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֲרָאנוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:

7 רש"י במדבר פרק כג פסוק ט

(ט) **כי מראש צרים אראנו** - אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם, ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות: ב ומספר את רבע יש"אל תמות נפשי מות יש"רים ותהי אחריתי כמהו:

8 תולדות יצחק במדבר פרק כג פסוק ט

(ט - י) **כי מראש צרים אראנו** ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב. מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות יש"רים ותהי אחריתי כמהו

כי מראש צורים אראנו, נראה שאלו השלש ברכות שבירך בלעם לישראל הם כנגד שלשה אבות, כמו שרמז לו בשלשה פעמים שנראה לאתון, כנגד אברהם אמר כי מראש צורים אראנו, פירוש אני מעיין בשרשי האומה הזאת ואני רואה ששרשיהם חזקים כצורים וגבעות, והוא אברהם יצחק ויעקב והאמהות, שאברהם נקרא צור שנאמר [ישעיה נא א] הביטו אל **צור חוצבתם שהוא אברהם**, ואל מקבת בור נוקרתם והיא שרה, וזהו שפירש אחריו [פסוק ב] והביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו:

9 ילקוט שמעוני יהושע רמז טו

תניא רבי ישמעאל אומר וכי ערלים שמעו קולו של הקב"ה בסיני ונתן להם את התורה? אלא ח"ו, נמולין היו, אלא שלא כתקנן, והיו כורתין ולא היו פורעין, וכל מי שמל ולא פרע כאלו לא מל, לכך אמר הכתוב לא מלו, וכשבאו ישראל לארץ ישראל, אמר לו הקב"ה

ליהושע יהושע, אי אתה יודע שאין ישראל נמולין כדרכן וכתקנן, חזור ומול את ישראל פעם שנית, שנאמר ושוב מול את בני ישראל שנית, וקבץ את כל הערלות עד שעשה אותם כגבעה, שנאמר וימל את בני ישראל אל גבעת הערלות, והיו ישראל לוקחים את הערלות ואת הדם ומכסין אותם בעפר המדבר, וכשבא בלעם ראה את כל המדבר מלא ערלות, אמר מי יוכל לעמוד בזכות זאת שמכוסה במדבר בעפר, שנאמר מי מנה עפר יעקב, מכאן התקינו חכמים שיהיו מכסין את הערלה בעפר הארץ שנמשלו בו, שנאמר והיה זרעך כעפר הארץ,

10 בראשית פרק יז, ז-יא

והקמתי את בריתי ביני וביניך ובין זרעך אחריתך לדורתי עולם להיות לך לאלהים ולזרעך אחריתך: ונתתי לך ולזרעך אחריתך את ארץ מגרית את כל ארץ כנען לאחזות עולם וקהיית לך לאלהים: ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אמה וזרעך אחריתך לדורתי: זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריתך המול לכם כל זכר: ונמלתם את בשר ערלתכם וקהי לזאת ברית ביני וביניכם:

11 בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשה מו ד"ה (ח) ונתתי לך

(ח) ונתתי לך ולזרעך אחריתך וגו' ר' יודן אמר חמש, ר' יודן אמר אם מקבלין בניך אלהותי אני הווה להם לאלוה פטרון ואם לאו איני הווה להם לאלוה פטרון, אם נכנסין בניך לארץ מקבלין (עליהם) אלהותי ואם לאו אין מקבלין אלהותי, אם מקבלין את המילה הן מקבלין אלהותי ואם לאו אין מקבלין אלהותי, אם מקבלין בניך את המילה יכנסו לארץ ואם לאו אין נכנסין לארץ, ר' ברכיה ור' חלבו בשם ר' אבין בר' יוסי כת' וזה הדבר אשר מל יהושע (יהושע ה ד) דבר אמר להם יהושע ומלך, אמר להם ומה אתם סבורין שאתם נכנסין לארץ ערלים, כך אמר הקב"ה לאברהם ונתתי לך ולזרעך אחריתך וגו' על מנת ואתה את בריתי תשמר.

12 מדרש תנחומא (בובר) פרשת וירא סימן ד

אמר ר' אחא בא וראה כח שנתן הקב"ה באברהם, שביום אחד מל עצמו וילידי ביתו וישמעאל בנו, והיה הדם מטפטף, ראה כמה היו ילידי ביתו, שכתוב וירק את חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלוש מאות (בראשית יד יד). ואם ילידי ביתו כל כך היו, מקנת כספו על אחת כמה וכמה, וכולם מל אותם ביום אחד, שנאמר בעצם היום הזה נמול אברהם וישמעאל בנו וכל אנשי ביתו וגו' נמולו אתו (שם/בראשית/ יז כו כז), ונטל אברהם את כל הערלות שמל, ועשה אותם גבעה בתוך ביתו, והיה נהר של דם יוצא מתוך ביתו, וקרא הקב"ה את המלאכים ואמר להם באו ונבקר את החולה, אמרו לפניו רבוננו של עולם מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו (תהלים ח ה), ואתה הולך במקום הטנופת במקום של דם ושל שקץ, אמר להם כך אמרתם חייכם ערב עלי ריח של אותו דם ממור ולבונה, אם אין אתם הולכים הרי אני הולך לעצמי, וכן שלמה אמר עד שיפוח היום וגו' (שה"ש =שיר השירים= ד ו), אל גבעת הערלות (יהושע ה ג), זה אברהם, שנאמר וירא אליו ה' וגו', כחום היום, שהרתיח הקב"ה אותו היום. ד"א עד שיפוח היום, אלו העוברים והשבים שהיה מכלכל, ונסו הצללים, שלא יצטער מן המילה לפי שהיה משמש אותן, אלך לי אל הר המור, זה אברהם, שנאמר מור ואהלות קציעות (תהלים מה ט). ד"א עד שיפוח היום, זה יום הדין, ונסו הצללים, שאין צל לרשעים, שנאמר אין חשך ואין צלמות להסתיר שם פועלי און (איוב לד כב), אלך לי אל הר המור, זה בית המקדש, שהיו מקטירין שם המור. ד"א עד שיפוח היום, עד שיופיע מלכותו של הקב"ה בעולם הזה, ונסו הצללים, אלו צללי המלכות, אלך לי אל הר המור, זה ירושלים, שנאמר באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי (שה"ש =שיר השירים= ה א). אל גבעת הערלות, שנטל את הערלות ועשאן גבעה, לפיכך נגלה עליו הקב"ה, שנאמר וירא אליו,

13 שכל טוב (בובר) בראשית פרק יז ד"ה ורבותינו דרשו וכן

ת"ר המוהל אומר בא"י אמ"ה אשר קב"ו על המילה, והאב אומר בא"י אמ"ה אקב"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, והעומדים שם עונים כשם שהכנסתהו לברית כן תכניסהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, והמוהל פורע ומוציץ ומזלף ונותן עליו איספלנית, ויטמון הערלה בעפר, לקיים מי מנה עפר יעקב (במדבר כג י), וכן מצינו אצל אברהם שקבץ את כל הערלות אל מקום אחד, והיה נראה כעין גדיש, וקראו אותו גבעות הערלות, וכשזרחה החמה עליו היה ריחו נודף, וערב לפני הקב"ה כריח קטורת זש"ה עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך [לי] אל הר המור ואל גבעת (הערלות) [הלבונה] (שה"ש ד ו) וכתוב (וימול) [וימל] את בני ישראל [אל גבעת] הערלות

14 במדבר רבה (וילנא) פרשה יד ד"ה יב ר' פנחס

כנגד המילה הכתוב מדבר שבשעה שמלו ישראל במצרים שנא' (יחזקאל טז) ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי היה ריח הדם והערלה ערב לפני הקב"ה כבשמים וכן כשמלן יהושע כמו כן היה ערב לפני הקב"ה ועל זו נאמר (שיר השירים/ ד) אלך לי אל הר המור זו מילה של מצרים שעשו מן הערלות הר מפני שהיו כולן צריכין לימול והיה ערב לפני הקב"ה כריח מור דרור שהיה ראש הבשמים ואל גבעת הלבונה זו מילה של ביאת ארץ כנען שעשו מן הערלות גבעה כמה דתימא (יהושע ה) אל גבעת הערלות והיה ריחם ערב לפני הקב"ה כריח לבונה הוי מלאה קטרת,